

“Kom här min tös, så kommer du förstå”

- En kvalitativ undersökning om kvinnliga Malmö FF-supportrars interventioner i ett mansdominerat fält.

Författare: Simon Nylander.

Handledare: David Sausdal.

SOCK10, 15HP.

Sociologiska institutionen, Lunds Universitet.

Vårterminen 2022.

Abstract

Both football and football fandom is historically male dominated. Female fans in football are a minority in all aspects of the sport and its surroundings. This study aims to analyze how female football fans cope in the heavily male dominated space of the football arena crowd. More specifically the aim is to analyze how female resistance to male hegemony is formulated within said area. The study is based on the interviews of six female fans of the Swedish football club Malmö FF. The collected material is analyzed from concepts of Pierre Bourdieu such as field, symbolic capital and symbolic revolution. The study identifies two forms of female resistance that are both connected to one another. The female resistance is formulated in organization and participation. By organizing, so-called, women only fan groups, the women can bypass the value of being a man within the other fan organization and thereby set their own agenda. They also eliminate the role, often given to female fans, as a male appendage, also devaluing the male gender. By participation the female fans appear to aim at creating a more inclusive atmosphere within the stadium by not participating in chants and choreographies that are perceived as excluding towards genders, races or sexualities. By doing this, they devalue the male gender by leaving the male perspective that often is predominant in the chants within the crowd.

Nyckelord: Fotbollssupportrar, Manlig hegemoni, Symboliskt kapital, Revolterande strategier, Mansdominerat fält.

Innehållsförteckning

Abstract	2
Innehållsförteckning	3
Introduktion	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte	5
1.3 Frågeställning	6
Tidigare forskning	7
2.1 Den mansdominerade världen	7
2.2 Den mansdominerade fotbollen	9
Metod och material	10
3.1 Material	10
3.2 Kvalitativ forskningsintervju	11
3.3 Kvalitativ innehållsanalys	12
3.4 Urval	13
3.5 Etiska överväganden	14
Teori	15
4.1 Fält och Doxa	16
4.2 Symboliskt Kapital	17
4.3 Revolterande strategi	17
Resultat/Analys	18
5.1 Kampen om supporterskapet	18
5.2 Värde inom supporterskap	23
5.3 Symboliskt motstånd	27
Slutsats/Diskussion	29
Källförteckning	33

1. Introduktion

1.1 Bakgrund

“...dom sjunger ju ‘Min far ha sa, att i malmö stad, spelar ett lag, som är så jävla bra, [färgen är blå, den är vacker som få] kom här min påg, så kommer du förstå!’... Men där gör det faktiskt lite ont, för det är liksom såhär att det är ju skitexkluderande. Det är den enda ramsan dom har där dom snackar föräldrar-, och barnrelationen. Hur man präglas in i supporterskapet och dom pratar bara om ‘min far han sa’ och ‘kom här min påg’... Där brukar man höra ibland Malmöstrar själva [sjunga] ‘kom här min tös, så kommer du förstå’ bara för att kontra tillbaka.” - Sara, respondent till arbetet.

Så uttrycker sig en av de som intervjuats till den här uppsatsen. En kvinnlig supporter till fotbollsklubben Malmö FF som vittnar om hur manlighet naturaliseras av supportrar på läktaren. Att fotbollen och dess supporterskap ofta tar utgångspunkt i just det manliga könet är även något som den tidigare forskningen på området visar. Den tidigare forskningen vittnar även om hur kvinnor ofta tvingas att förhålla och underkasta sig till de sociala regler som tillkommit till fotbollen till följd av att det är ett mansdominerat fält (Pfister et al., 2013). Som citat ovan dock visar finns det samtidigt försök till förändring från kvinnliga supportrar. Följande uppsats kommer att fokusera på just hur kvinnliga supportrar uttrycker motstånd till supporterulturens mansdominerade normer och i utsträckning hur man kan förstå det motståndet i förhållande till genusrelationer inom andra grupper och yrken.

Fotboll och fotbollssupportrar är ett ämne som återkommande är aktuellt. Även om det finns många människor som inte bryr sig om fotboll så har fotbollen trots det onekligen en influens på samhället samt en förmåga att skapa kollektiv identitetsbildning. Fotbollen och dess klubbar kan i många fall bli en symbol för både nationell och regional identitet. Den sportsliga framgången blir sekundär för klubbarnas supportrar och det är istället upprätthållandet av den regionala identiteten som lockar supportrar till matcherna (Gomez-Bantel, 2016). Fotbollen är dock en sport som är extremt mansdominerad och när det kommer till supporterskapet är det oftast just män som sätts i fokus. Det är även främst män som konsumerar fotboll, både medierad fotboll samt på plats på arenorna. Den tidigare forskningen visar att fotbollsarenorna traditionellt sett har blivit ett forum för män att bete sig på ett sätt som annars inte hade varit socialt acceptabelt. På arenorna tillåts de ofta att visa

ilska, skrika skällsord, uppträda aggressivt, samtidigt som de upplever gemenskap och tillhörighet (Pfister et al., 2013).

“Football is an invention for men by men” (Pfister et al., 2013; 850). Men även om fotboll är skapat av män för män så ämnar det här arbetet istället fokusera på kvinnor. Kvinnor i ett fält skapat “för män av män”. Kvinnor utgör en minoritet i alla avseenden när det kommer till att både konsumera och delta i fotboll. Fotbollen i sig utformas och präglas även utifrån det att män är dess främsta målgrupp (Pfister et al., 2013). Likt andra mansdominerade fält, såsom det militära, politiken eller hantverksyrken, så präglas dessa fält ofta av att manlighet naturaliseras. En politiker som är kvinna tillskrivs exempelvis just att vara en kvinnlig politiker och inte endast politiker.

Den tidigare forskningen visar på att kvinnor ofta tvingas förhålla sig till de spelregler som tillkommer den mansdominerade supporterkulturen för att anses som en trovärdig supporter. Även om spelreglerna följs är det ingen garanti till att bli accepterad av de manliga supportrarna. En kvinnlig supporter får möjligen inte tillträde till symboliska positioner, trots att de förhåller sig till de oskrivna spelreglerna. För att lyckas tillämpas ofta strategier, av de kvinnliga supportrarna, som reproducerar de mansdominerade normer som redan existerar inom supporterkulturen (Pfister et al., 2013) (Pitti, 2019). I det material som insamlats till det här arbetet så återfanns dock strategier av annan karaktär. De strategier som återfanns syftar snarare till att förändra normer, snarare än att reproducera. Utifrån upptäckterna i det insamlade materialet söker det här arbetet att bredda debatten om kvinnliga fotbollssupportrar genom att göra ett bidrag som till viss del avviker från den tidigare forskningen.

1.2 Syfte

Det här arbetet ämnar att förstå hur kvinnliga supportrar till fotbollsklubben Malmö FF formulerar och uttrycker motstånd till existerande normer inom supporterkulturen med bakgrunden att både fotbollsarenor och fotboll i sin helhet är ett mansdominerat fält. Utifrån intervjuer av sex kvinnliga MFF-supportrar är arbetets ambition att belysa hur de intervjuade uttrycker och formulerar motstånd och interventioner till de normer angående att vara en fotbollssupporter och hur supporterskap uttrycks både på och utanför läktarna. Genom att applicera begrepp som fält, symboliskt kapital och revolterande strategi av Pierre

Bourdieu så söker arbetet att belysa hur makt fördelas och kan förändras inom läktarkulturen.

Framst

hur de kvinnliga supportrarnas interventioner kan förstås i form av revolterande strategier (Broady, 1987). Arbetet strävar efter att göra ett bidrag till förståelsen om hur kvinnor etablerar sig och manövrerar på mansdominerade fält. Uppsatsen grundar sig i att det, i materialet, framkom alternativa strategier än de presenterade i tidigare forskning rörande hur kvinnor förhåller sig till rådande normer inom supporterskap. Därav ämnar arbetet inte att undersöka hur eller i vilken utsträckning de kvinnliga supportrarna reproducerar supporternormer. Ytterligare ämnar arbetet inte till att undersöka till vilken grad kvinnliga supportrars strategier och försök till interventioner och motstånd lyckas eller ger resultat. Materialet i arbetet består av sex kvalitativa forskningsintervjuer. Arbetet utgår ifrån de intervjuades världsåskådning och erkänner därmed att eventuella resultat grundar sig i subjektiva upplevelser och därmed inte kan ses som objektiva sanningar.

1.3 Frågeställning

Arbetet ämnar att undersöka hur de kvinnliga supportrarna uttrycker interventioner till de mansdominerade normer som präglar supporterfältet. Därav formuleras arbetets huvudfråga på följande vis:

- Hur uttrycker kvinnliga Malmö FF-supportrar revolterande strategier inom det mansdominerade fältet supporterskap?

För att besvara frågeställningen krävs ytterligare förståelse för dels, hur de kvinnliga supportrarna upplever normer kring supporterskap för att i utsträckning definiera deras uppfattning av supporterfältets regler. Det behövs även, utifrån Bourdieu, förstås vad som tillskrivs symboliskt värde på fältet. För att vidare förstå hur de kvinnliga supportrarnas förhållningssätt till värde förändrar maktdimensioner på supporterfältet. Därav formuleras frågeställningens underfrågor följande:

- Hur formulerar kvinnliga Malmö FF-supportrar fältets förhållningsregler?
- Vad tillskriver de, kvinnliga Malmö FF-supportrarna, värde?

2. Tidigare forskning

I det här avsnittet presenteras tidigare forskning på dels området kvinnliga supportrar men även på forskning om hur kvinnor manövrerar på mansdominerade fält. Den tidigare forskningen som presenteras söker att bidra till förståelse för forskningsfältet samt till att rama in arbetets problemområde. Den tidigare forskningen är främst hämtad från andra länder än Sverige vilket kan göra den bristfällig. Samtidigt kan det vara givande för arbetet att se hur jämställdhet ser ut i praktiken i andra länder samt deras syn på kvinnans roll i mansdominerade fält.

2.1 Den mansdominerade världen

Den tidigare forskningen på området grundar sig i stor utsträckning från tanken om “manlig hegemoni”. Mike Donaldson (1993) skriver att begreppet “hegemoni” härstammar från Gramsci och innebär hur sociala grupper skapar och upprätthåller dominans. Genom att lyckas övertala befolkningen att ens egna grupps sätt att förstå sin omvärld är det rätta. Att påverka hur gemene man bör agera och tänka i och om särskilda situationer. Hegemoni är att lyckas få befolkningen att uppfatta ens egna sociala grupps sätt att tolka omvärlden som det normala och tron att sociala bestraffning tillkommer om man skulle avvika från det, etablerade, normala. Det resulterar slutligen i maktutövning i samtycke, där befolkningen accepterar de normer bestämda av den dominanta klassen. Manlig hegemoni grundar sig i vad manlighet är och inte nödvändigtvis hur manlighet praktiseras. Vad som är manligt är föränderligt över tid och bilden av vad en man är eller bör vara är i konstant utveckling och förändring. Vad som är manligt är dock inte kvinnligt och utifrån det utövas dominans. Även om manligheten är föränderlig så går det allt som ofta i motsättning till det kvinnliga. Idag kan det anses mer manligt att ta hand om hushåll och barn och en man som praktiserar sådana sysslor blir en i det hela en bättre man. En kvinna som sliter och tävlar för befordran på en tuff arbetsmarknad förråder sin kvinnlighet. Manlig hegemoni är därför inte bara manlig dominans över kvinnan utan även kontrollen över män. En värld som reproducerar och legitimerar maskulinitet som dominant karaktärsdrag. Varav män förväntas sträva efter maskulinitet och kvinnor förväntas undvika det (Donaldson, 1993).

Marie Evertsson beskriver, i sitt kapitel *Kön* i antologin *Ett delat samhälle - makt, intersektionalitet och social skiktning* (2016), maktrelationer mellan könen och hur manlighet

naturaliseras. Det manliga könet är ofta normen i många delar av samhället. Det sker ofta att grupper benämns med det manliga könet som norm. Exempelvis benämns manliga läkare, -politiker eller -fotbollssupportrar ofta utifrån endast deras yrken/grupptillhörighet medan kvinnor snarare benämns som just kvinnlig läkare, politiker eller fotbollssupportrar. De karaktärsdrag som ofta förknippas med manlighet värderas också högre till stor del i samhället. Evertsson menar även att kön är något vi producerar och reproducerar i våra vardagliga liv. Sedan tidigt i livet har vi socialiserats till att förstå vad som är kvinnligt respektive manligt. Vi blir genom hela livet därefter bedömda utifrån vad som förväntas av oss utifrån vår könstillhörighet. Kön och genus är alltså något vi producerar utifrån de förväntningar som finns rörande hur vi bör agera i en given situation. Att bryta mot de förväntningar vi tillskrivs av normer kan bemötas med bestraffning (2016; 50-58).

I boken *Kvinnor och män i offentlighetens ljus* beskriver Mia-Marie Hammarlin och Gunilla Jarlbro hur kvinnor ofta får balansera med sin kvinnlighet för att vinna mark på det politiska fältet. De skriver, utifrån tidigare studier, att kvinnliga politiker som upplevs av allmänheten som kompetenta tenderar också att framstå som kalla och otrevliga. Samtidigt så tenderar kvinnliga politiker som upplevs som varma och trevliga även som inkompetenta. Det är alltså inte förenligt att både vara en varm person och vara en kompetent person, vilket grundar sig i traditionell syn på hur vi uppfattar kön där det varma är förknippat med femininitet och kompetens med maskulinitet. Att agera för "maskulint" leder alltså då till att uppfattas som en dålig kvinna men att agera för "feminint" leder till att uppfattas som en dålig politiker (2014; 128-135).

Donna Bridges, Larissa Bambarry, Elizabeth Wulff och Branka Krivokapic-Skoko (2022) försöker i sin studie, med hjälp av Bourdieus begrepp kapital, att finna strategier hos kvinnor som lyckas inom mansdominerade hantverkaryrken. Kön inom dessa yrken kan fungera som ett kapital där karaktärsdrag, såsom fysisk styrka, förknippade med män anses åtråvärda för arbetsgivare inom yrkesområdet. Kön kan därför fungera som en form av kapital för att ackumulera kulturellt kapital, vilket är språkbruk, normer, beteende etc. Alltså ett form av kapital som en samlar åt sig genom arbetserfarenhet. Efter intervjuer och fokusgrupper kom författarna fram till att ett kulturellt och socialt kapital rörande yrkets fält var till stor hjälp för att få jobb och bli framgångsrik. Ökat kulturellt kapital lyckades uppnås av många av de intervjuade genom att de hade personlig erfarenhet av yrket i form av familj och vänner och hade på den vägen lärt sig vad som värderas på arbetsplatsen. De intervjuade kvinnorna

vittnar om att det oftast är en manlig kontakt som ger dem en fot in i yrket. Även vidare utbildning, informella nätverk, jobba med andra kvinnor, samt bra handledning och formella nätverk identifierades som viktiga aspekter för framgångsrika kvinnor.

2.2 Den mansdominerade fotbollen

Den tidigare forskningen inom fotboll har traditionellt valt att fokusera på manliga supportrar samt huliganism (Taylor, 1987) (Pearson, 2012) (Dunning, 2000) (Spaij, 2008). Följande presenteras tidigare forskning på främst kvinnliga supportrar. Gertrud Pfister, Verena Lenneis och Svenja Mintert (2013) undersöker danska kvinnliga fotbollssupportrar. Författarna menar att kvinnor konsumerar betydligt mindre mängd fotboll än män. I artikeln presenteras statistik för olika former av medierad fotboll och medierad information om fotboll. I samtliga former utgör män en mer eller mindre klar majoritet i alla former av konsumtion. Författarna skriver att fotbollen fungerar olika i mäns och kvinnors socialiseringsprocess. Landslagsfotboll visar sig locka en större kvinnlig publik än klubbblagsfotboll. Författarna förklarar att det kan ha att göra med nationell identifikation, vilket möjliggör att kvinnor i större utsträckning kan identifiera sig med fotbollslaget. Fotbollen blir en arena för män att utföra en form av manlighet, som skulle framstå som olämplig på många andra platser i samhället. Genom intervjuer av ett antal kvinnliga fotbollssupportrar i Danmark så menar författarna även att kvinnliga fotbollssupportrar tenderar att reproducera maskuliniteten som finns på fotbollsarenor. De intervjuade menar att när de är på en fotbollsarena så är de inte kvinnor/kvinnliga i första taget.

Verena Lenneis och Gertrud Pfister (2015) skriver att den typiska fotbollssupportern målas än idag upp som en vit manlig medel-, arbetarklassman. Själva praktiken att vara fotbollssupporter är även den förknippat med de tidigare nämnda karaktärsdragen. Författarna intervjuar och observerar ett antal kvinnliga supportrar från olika danska fotbollsklubbar. De kvinnliga supportrarna vittnar om en miljö med maskulin hegemoni. Sexistiska ramsor, manliga supportrar som försöker förminska motståndare genom att måla upp dem som "mindre män". Samtidigt försvarar en del av kvinnorna beteendet. De förhandlar hur de konstruerar kön genom att anpassa sig till den extrem-maskulina miljö som råder. Kvinnorna menar också att det är en nödvändighet för att accepteras av de manliga fotbollssupportrarna. Att klä sig och bete sig feminint har ingen plats på en fotbollsarena menar några av de

kvinnliga supportrarna. Samtidigt sker från vissa håll motstånd mot sexismen och den maskulina hegemonin i formandet av kvinnliga supportergrupper.

Ilaria Pitti (2019) skriver om kvinnliga supportrar inom en italiensk, så kallad, *ultras*-grupp. Pitti beskriver ultras som en form av fotbollssupport som kännetecknas av en tydlig hierarkisk struktur samt organisering. Mellan olika ultrasgrupper förekommer ofta symboliska strider vilka tar sig uttryck i ramsor, flaggor, banderoller och tifon. I den ultrasgrupp som undersöks i arbetet så tilldelas de kvinnliga medlemmarna uppgifter med lägre status. På väg till match tar männen hand om de objekt som har ett större symboliskt värde såsom exempelvis flaggor. Kvinnorna får ta hand om produkter som ska säljas såsom t-shirts och klistermärken. Även under match är det män som står för själva koreografin av det som kan ses som den symboliska krigföringen. Alltså att leda klacken i form av klackledning, trummor och tifon. Till följd av detta blir det svårare för de kvinnliga medlemmarna att klättra i hierarkin inom ultrasgruppen. De tilldelas roller som gör att de inte syns i lika stor utsträckning. De får heller inte möjlighet att visa prov på sin hängivenhet till gruppen till följd av att de exkluderas från den symboliska krigföringen. De manliga supportrarna hänvisar till att det är naturligt att männen antar de mer "riskfyllda" uppgifterna men att kvinnorna får hjälpa till där de kan.

3. Metod och material

I följande avsnitt presenteras val av metod följt av det material som insamlats i syfte att besvara frågeställningen. Arbetet ämnar att förstå hur kvinnliga supportrar uttrycker sitt supporterskap och vilka strategier de tillämpar för att manövrera det mansdominerade fält som supporterskap inom fotbollen är. Till följd av att det här arbetet grundar sig i syftet att förstå ett fenomen samt skapa förståelse för hur en grupp agerar så lämpar sig ett kvalitativt angreppssätt mer än ett kvantitativt (Bryman, 2012; 35-37).

3.1 Material

Arbetets material grundar sig i sex gjorda intervjuer med kvinnliga Malmö FF supportrar. Två av respondenterna blev, på önskan, intervjuade tillsammans vilket inte bedömdes underminera arbetet varken ur resultat-, eller etisk aspekt. Respondenternas åldrar varierar

från ca. 20 till 50 år, vilket var en följd av urvalsmetoden som tillämpades. Samtliga av respondenterna följde fotbollsklubben Malmö FF på plats, ofta och regelbundet. Samtliga av respondenterna ansåg sig vara så kallade ståplatssupportrar, vilket innebär att när de går på match så väljer de att stå i själva klacken. Somliga av respondenterna är inte ursprungligen från Malmö, deras härkomster kommer dock inte presenteras av dels etiska skäl men även för att det saknar relevans för arbetet. Utifrån de sex respondenterna producerades sammanlagt drygt två timmar av intervjumaterial till arbetet. Även om arbetet inte direkt sökte sig till supporterföreningen Malmösystrar så är trots det fem av sex respondenter medlemmar i supporterföreningen. Även det till följd av den tillämpade urvalsmetoden.

3.2 Kvalitativ forskningsintervju

Med inspiration från den tidigare forskningen (Pfister et al., 2013) (Pfister et al., 2015) (Pitti, 2019) så samlas materialet till denna uppsats in genom kvalitativ intervju. Inom den tidigare forskningen använde man sig främst av intervjuer och observationer för att kartlägga tankar och beteende från både kvinnliga och manliga supportrar. Denna uppsats söker främst att undersöka kvinnliga supportrars subjektiva upplevelser vilket gör observationen olämplig som tillvägagångssätt. Intervjuerna i den tidigare forskningen gav insikt till tankar, attityder och känslor vilket är förenligt med detta arbetes syfte. Den kvalitativa forskningsintervjun, beskrivs av Svend Brinkmann och Steinar Kvale (2009), som ett hantverk. Intervjuarens roll och skicklighet är avgörande i hur kunskap samlas och skapas i själva intervjun. Metodiken får inte bli kedjor för intervjuaren inom den kvalitativa intervjun. Det är i samspelet mellan den som intervjuar och den som blir intervjuad som kunskap och data skapas. Även om metodik kan skapa en bra grund så är det till liten hjälp om intervjuaren har ett dåligt hantverk. Därför bör fokus läggas på den egna rollen. Hur en kvalitativ intervju bör gå till är beroende av kontext och är något som bäst lärs via praktisk övning. Till följd av bristande erfarenhet inom intervjuer lägger jag som intervjuare extra vikt vid förberedelser. Genom förberedelser, som att vara påläst på ämnet, ökar förståelsen för den intervjuade samt vilka kunskaper man eftersöker (2009; 97-105). Det intervjun bidrar med, i förhållande till andra metodval, är förståelse. Genom att låta de vi undersöker själva få förklara sina upplevelser med egna ord kan vi få ökad förståelse för hur de upplever sin omvärld samt förtydligande av processer som de medverkar i. Utifrån arbetets frågeställning bidrar intervjun till själva beskrivandet av processerna som arbetet intresserar sig för. Beskrivandet bidrar med perspektiv, tankegångar, och detaljer som andra metoder, såsom observation, inte kan tillföra.

Som ytterligare stöd inför intervjun formulerades en intervjuguide. Intervjuguiden fungerar som ett sätt att hålla sig till vissa ämnen och är inget som måste följas till punkt och pricka vid en semistrukturerad intervju. Fördelen av det är att det tillåter uppföljningsfrågor och att respondenten kan få utveckla sina svar. Det tillåter samtidigt intervjuaren att genom en guide styra samtalet i en viss riktning beroende på forskningsproblemet. Intervjuguiden i sig bidrar även till att alla respondenter i ens urval håller sig inom liknande ämnen då de får liknande frågor. Det underlättar för att finna mönster som kan hjälpa att förstå undersökta fenomen (Bryman, 2012; 469-473). Utifrån arbetets syfte, att förstå ett fenomen utifrån en viss kontext, så är intervjuguiden till detta arbete utformad i form av specifika frågor som berör dels respondenternas egna supporterskap och dels deras upplevelser som kvinnor på ett mansdominerat fält. Frågorna i intervjuguiden grundar sig i den tidigare forskningen på området i syftet att fokusera på arbetets problemområde, hur kvinnor manövrerar och strategier som tillämpas på mansdominerade fält.

3.3 Kvalitativ innehållsanalys

Arbetets material kommer att analyseras genom metoden kvalitativ innehållsanalys, utifrån James Drisko och Tina Maschi (2015). Det innebär att systematiskt analysera materialet utifrån både det manifesta och det latent innehåll. Alltså det direkta budskapet i texten (det manifesta) och även eventuella underliggande budskap (det latent). Det görs genom att läsa igenom materialet flera gånger samt genom att ha en förståelse för ämnet för att därmed få en djupare förståelse för den intervjuade. Målet med metoden är att finna upprepningar och mönster men samtidigt förstå materialet. Det är möjligt att angripa materialet både induktivt och deduktivt inom den kvalitativa innehållsanalysen. Alltså antingen låta sitt material tala för sig självt och utifrån det skapa teman och koder, eller låta den tidigare forskningen och teori avgöra vad man söker efter i materialet. Det är även möjligt att kombinera de två angreppssätten (Drisko & Maschi, 2015; 84-88). Det går att argumentera för att det, i detta arbete, användes kombination av induktivt och deduktivt angreppssätt. Då materialet, till en början, fick tala för sig självt så upptäcktes nya tema som inte helt överensstämde med den tidigare forskningen på området. Diskrepansen mot tidigare forskning gjorde att arbetets intresse bytes till att fokusera på det som upptäcktes vid den induktiva förhållningssättet till

materialet. Utifrån det omformulerades både syfte och frågeställning, vilket gjorde att ett deduktivt förhållningssätt var mer i linje med arbetets syfte.

Fortsättningsvis så lämpar sig kvalitativ innehållsanalys till, bland annat, syften med deskriptiv karaktär vilket är i linje med arbetets syfte, då arbetet syftar till att försöka besvara på frågan "hur?". Tillvägagångssättet vid kvalitativ innehållsanalys syftar till att bryta ner materialet i teman/kategorier/koder som är relevanta till arbetets syfte. Även om koder kan sammanfatta urklipp av materialet så är inte syftet med att koda att reducera materialet till enbart just mer hanterbara koder. Koderna kan snarare tvärtom utvidga materialet, då koderna kan sättas in i ett större teoretiskt sammanhang (Drisko & Maschi, 2015; 92-94). Fördelen med detta tillvägagångssätt är att det förtydligar datan i den mån att den bryts ner i förhållande till arbetets teori, syfte och frågeställningar. Det skapar därmed även en tydligare bild av hur respondenternas utsagor kan förstås i kontext till teoretiska begrepp i syfte att besvara frågeställningen.

3.4 Urval

Vid kvalitativa undersökning är det ofta en fördel att utforma ett urval som faktiskt kan hjälpa en att besvara sin frågeställning. I det här arbetets fall är populationen kvinnliga Malmö FF supportrar som regelbundet går på matcher när Malmö FF spelar. Ett strategiskt urval tillåter forskaren att välja respondenter som anses lämpliga utifrån problemformuleringen. Forskaren tillåts även då att välja utifrån syftet att ge urvalet en större bredd som skulle kunna ge arbetet ytterligare perspektiv och intressanta infallsvinklar (Bryman, 2012; 416-418). Det strategiska urvalet gynnar arbetet i den mån att, utifrån frågeställningen, det söks kunskap och erfarenhet av läktarupplevelser. Genom att strategiskt välja respondenter med större erfarenhet, gynnas chanserna till bättre förståelse och kunskap om fältet.

Supporter definieras i detta arbete utifrån två premisser. Först, att identifiera sig själv som supporter är ett kriterium för att vara en supporter. Det andra, att man följer det laget man är supporter till ofta och regelbundet, antingen medierat eller genom att vara på plats. Enligt arbetets definition kräver det alltså inte att man har goda kunskaper om sporten fotboll. Inte heller att man är intresserad av fotboll i allmänhet. Dock är definitionen öppen för att det finns nivåer och hierarkier i begreppet supporterskap men det anses inte som en nödvändig

avgränsning vid bestämmandet av population. De sista avgränsningarna av populationen är att supportern är kvinna samt är supporter till fotbollsklubben Malmö FF.

När nu populationen är identifierad är det dags att finna ett urval ur populationen som i sin tur bildar arbetets material. Användningen av snöbollsurval är en lämplig väg att gå när man som forskare står inför komplicerad population, likt detta arbetets population. Snöbollsurval innebär att man, efter att ha kommit i kontakt med en respondent, ber den eller de första respondenterna att rekommendera nya respondenter som man kan komma i kontakt med. Utifrån det nätverk skapas sen urvalet som i utsträckning bildar ens material (Bryman, 2012; 424). Problemet med metodvalet är dock att det går att ifrågasätt hur representativt urvalet blir för hela populationen vid tillämpning av ett snöbollsurval, då urvalet begränsas till ett nätverk av bekanta. Variationen i urvalet kan bli lidande vid tillämpning av snöbollsurvalet. Fördelen är att, genom snöbollsurvalet så förenklas möjligheterna att komma i kontakt med mer erfarna supportrar som har större kunskap om fältet. Då arbetet söker att förstå hur läktarfältet navigeras och hur strategier tillämpas så är det fördel att komma i kontakt med mer, så att säga, inbitna supportrar. Representation och generaliserbarhet blir lidande av anledningen att få en bättre kvalitet på kunskapen och därmed få en större förståelse för de processer som sker på läktaren

3.5 Etiska överväganden

Insamlingen av materialet till detta arbete har följt ett antal etiska riktlinjer i syfte att skydda respondenterna. Uppsatsen har utgått och övervägt utifrån fyra etiska principer. De fyra principerna utgår från Allan Brymans *Social Research Methods* (2012). Den första är: om respondenterna utsätts för skada genom deltagande. Den andra är: om det förekommit bristande samtycke att delta. Den tredje är: om den intervjuades privatliv har blivit inkräkt. Den fjärde, och sista, är: om respondenterna har blivit vilseledda om syftet med insamlingen av material. Arbetet har jobbat utifrån dessa fyra punkter i en så stor utsträckning som möjligt utan att underminera produktionen av resultat. För att undvika eventuell skada till respondenterna så har de anonymiserats och tilldelats pseudonymer. Eventuella namn på familj och vänner i materialet har även dem byts ut mot pseudonymer. Syftet är att undvika markörer som eventuellt skulle kunna identifiera respondenterna för eventuella läsare av detta arbete. Till följd av urvalsmetoden som tillämpades vid insamling så finns det dock en risk för att intervjupersonerna kan identifiera varandra utifrån eventuella anekdoter. Det är en risk

som har uppmärksammats men anses inte vara tillräcklig för inte presentera materialet. Intervjuerna spelades även in men kommer, i syfte att skydda respondenternas identiteter, att raderas så fort som möjligt efter det att arbetet är klart (2012; 135-137).

För att undvika bristande samtycke så informerades respondenterna om arbetet och dess syfte. De informerades om att de skulle anonymiseras i arbetet och att intervjun skulle komma att spelas in vilket samtliga gav sitt samtycke till. Samtliga informerades innan intervjun började och de har därmed varit medvetna om insamlandet under själva intervjun. Respondenterna gjordes även medvetna om att det är deras berättelser och upplevelser som är underlag för arbetet. Därmed kommer vi in på den tredje principen rörande respekten för respondenternas privatliv. Respekten av respondenternas privatliv utgår från att respondenterna är medvetna om hur materialet kommer att användas. Även om deras utsagor, som är hämtade från deras liv, kan klassas som privatliv så fungerar samtycket som ett godkännande av visst intrång på privatlivet. Även avidentifieringen av respondenterna blir viktigt ifråga om att inkräkta på deras privatliv (Bryman, 2012; 138-143).

När det kommer till att vilseleda respondenterna kan det i särskilda fall finnas ett syfte med det. Om man tror att genom att informera respondenterna kan skada sitt resultat och inte få fram ett material som är "genuint" går det att diskutera i vilken utsträckning det går att vilseleda sina respondenter. Dock finns det mycket att ta i beaktning vid eventuella försök till att vilseleda sina respondenter. I detta arbete har inga försök till att vilseleda respondenterna gjorts, då det inte ansetts finnas några eventuella fördelar med att göra det (Bryman, 2012; 143).

Avslutningsvis bör mitt kön som skribent och intervjuare problematiseras. Att jag som man definierar och hanterar respondenterna som just kvinnliga supportrar och tillskriver problem som finns inom läktarkulturen till respondenterna. Även att som man undersöka kvinnor och "deras problem" kan ses som att exotifiera den kvinnliga supportern när de möjligen bara vill ses som en supporter. Det är därför svårt att rättfärdiga arbetet just till grund av mitt eget kön, genom att påstå att det är en viktig fråga att lyfta, då det egentligen inte är upp till mig att avgöra utan snarare upp till var och en av respondenterna.

4. Teori

I följande avsnitt presenteras de teoretiska begrepp som kommer att användas för att analysera arbetets material. Begreppen hämtas från Pierre Bourdieus teorier med inspiration på tidigare studier gjorda inom fotboll och supporterskap. De tidigare studierna med Bourdieu tenderar dock att fokusera på hur en lär sig och skolas in i supporterskap med hjälp av begrepp såsom "habitus" (King, 1999) (Dixon, 2012). Denna uppsats fokuserar snarare på praktikern supporterskap och maktdimensioner på läktaren. Därför antar uppsatsen andra begrepp och andra infallsvinklar. Den främsta inspirationen till teorivalet härstammar snarare från artikeln "*A trade of one's own*": *The role of social and capital in the success of women in male-dominated occupations* (2022) av Donna Bridges, Larissa Bambarry, Elizabeth Wulff och Branka Krivokapic-Skoko där de undersöker hur kvinnor blir framgångsrika på ett mansdominerat fält med hjälp av Pierre Bourdieu.

4.1 Fält och Doxa

Bourdieu's begrepp fält definieras som ett område där människor strider för att definiera värde (Broady, 1987). Alltså vad som värderas högt och lågt inom ett visst område. Vad som har värde kan variera i form, de tillgångar som värderas kan både vara materiella och symboliska. För att ett område ska kunna definieras som ett fält krävs det former av hierarkier. En person i sin ensamhet kan inte skapa ett fält efter att utifrån ett eget intresse tillskriva olika ting värde. Värdet måste skapas i ett socialt samspel där värden erkänns och utmanas. Ett fält innehar därav olika roller och positioner. Exempelvis inom supporterskap så finns det experter på supporterkultur, huliganer, ståplats/sittplats-supportrar med flera. För att få tillträde till ett fält krävs det även investeringar såsom att lära sig ramsor, klubbhistoria, supportermode osv. Ett fält upprätthålls av det gemensamma intresset av alla på ett fält att upprätthålla ett värde i de investeringar man gjort på fältet. Fält kännetecknas även av de insatser som går att göra i form av ställningstagande. Alltså själva praktiken att erkänna värdet av olika ting.

Exempelvis vilken doktrin av supporterskaps-utövande en förespråkar, den sydamerikanska/medelhavs ultras-kulturen eller den brittiska, så kallade, casuals-kulturen eller något annat. De investeringar och ställningstagande en gör på ett fält kan resultera i vinster och förluster genom att andra deltagare på fältet erkänner eller dementerar det man själv investerat i. Att exempelvis vara en stark motståndare till användning av bengaler kan, i en svensk kontext, leda till förluster, då i Sverige värderas man bengal-användning högt från

supporterhåll (Broady, 1987). Begreppet doxa kan ses som själva kärnan i ett fält. Begreppet står för den, för alla inom fältet, gemensamma tron att det man strider för är värdefullt. Trots att fält kännetecknas av fortlöpande strider i syfte att definiera värde så förblir själva doxan intakt. Doxan är däremot föränderlig i takt med hur strider resulterar. Dock är doxan aldrig bruten, då det skulle leda till att fältet upphörde (Bourdieu, 1993; 130-131).

4.2 Symboliskt Kapital

Det Bourdieu kallar "symboliskt kapital" innebär alltså de tillgångar som kan tillskrivas värde i en särskild kontext (Broady, 1987). Symboliskt kapital kan ta många skepnader, det kan vara att tala rätt, klä sig rätt, uppföra sig rätt osv. Att veta hur du ska agera i en given situation blir därmed en tillgång. Symboliskt kapital kan distribueras på olika vis. Det kan i interaktion läras ut och idag med tillgång till arkiv med information, i form av exempelvis internet, kan det även studeras självständigt. De med ett stort symboliskt kapital tenderar att vara högst i hierarkin och har därmed makten att tillskriva värde, liksom aristokraterna från förr skapade trender. Att inom supporterskap definiera vad som är ett "gott supporterskap" faller då på de med störst symboliskt supporter-kapital. Är det att vara högljudd, våldsam, klä sig i lagets färger eller inte klä sig i lagets färger osv. avgörs av de med störst symboliskt kapital. I vissa fall finns det monopol-system för att tilldela symboliskt kapital. Innan internet och boktryckarkonsten fördelades symboliskt kapital, som sagt, i interaktion. Med boktryckarkonsten tillkom förmågan att institutionalisera symboliskt kapital, där de som satt på tillgångarna själva kunde välja vem som skulle få tillgång till kapitalet. Det blir därmed enklare att upprätthålla sin dominans genom möjligheten att välja vilka som kan ackumulera kapital. Det viktiga med kapital är att det just erkänns ha värde. Det måste alltså, exempelvis, finnas ett erkänt värde i de symboliska supporter-kapital som finns för att det ska finnas ett värde att vara högt uppsatt i supporterhierarkin (Broady, 1987).

4.3 Revolterande strategi

För att som ny få tillträde till ett fält, krävs det investering i tid och arbete. Det kräver att en har förstått fältets spelregler samt behärskar dem. Det krävs också att personen erkänner att fältets kamp som värdefull. Först när en gjort det och investerat tillräckligt mycket, tillges en tillträde att strida till fältet. Utan att ha gjort tillräckligt med investeringar och därmed ackumulerat tillräckligt med symboliskt kapital så kommer den som försöker få tillträde

endast avfärdas som amatör. De som har störst symboliskt kapital har, som oftast, intresset att bibehålla rådande situation. Alltså att värdet på deras symboliska kapital förblir intakt. Den dominerade gruppen avgör, exempelvis, vad gott supporterskap eller hur gott supporterskap uttrycks. Som nytillkommen på ett fält finns det två strategier för att klättra i hierarkin. Man kan antingen acceptera vad de dominanta tillskrivit värde och därmed ställa in sig i ledet eller kan man göra revolt, vilket kallas revolterande strategi (Broady, 1987), och underminera värdet på det symboliska kapital de dominanta värdesätter högt och därmed försöka höja värdet på ens egna symboliska kapital. För att lyckas med en sådan revolution krävs det av den nytillkomna att den har ackumulerat tillräckligt med annat symboliskt kapital. Annars löper personen risk att avfärdas som en utomstående amatör. Lyckas revolutionen så faller det symboliska kapital de dominanta investerat i värde, vilket skapar en ny hierarkisk situation. Samtidigt är det inom allas intresse, både de dominanta och de revolterande nykomlingarna att inte avsluta kampen på fältet. Alltså inte underminera själva värdet på exempelvis supporterskap. Då samtliga har investerat i fältet så är det inte i någons intresse att fältet skulle upphöra och att samtliga därmed skulle förlora (Broady, 1987).

5. Resultat/Analys

Pierre Bourdieus begrepp kommer i analysen av den insamlade datan att fungera som verktyg för att försöka förstå hur de kvinnliga supportrarna uttrycker revolterande strategier. För att kunna göra det kräver det först och främst att det identifieras hur respondenterna beskriver själva fältet och dess spelregler samt vad de tillskriver värde, alltså symboliskt kapital.

5.1 Kampen om supporterskapet

För att inleda analysen presenteras först respondenternas syn på själva fältet som de är en del av. Varför är supporterskap värt att strida för och varför investera tid i att lära sig och förstå supporterskapet? Även hur fältet ser ut i sin nuvarande form. Arbetets respondenter var, med vissa nyanser, eniga i att det är själva upplevelsen att vara på ett fotbollsläktare som är det centrala. Respondenterna vittnar även om att det är gemenskapen och att vara en del av någonting större genom att ta del av stämningen. Inte bara under själva fotbollsmatchen utan även före och efter. Även om fotbollen kan vara en viktig aspekt av det hela så vittnar respondenterna om stämning och gemenskap som det centrala, alltså själva doxan.

Varför väljer du att se på matcherna på plats?

“För det sociala och stämningen, och alla känslorna blir mycket mer påtagliga när man är där på plats än när man tittar på tv:n och att få dela med så många andra.” - Sara.

“Det är ju gemenskapen, stämningen. Det är en helt annan sak att uppleva det på plats än TV. Helt klart, så att få vara del av det.” - Charlotte.

“Stämningen, plus man får träffa kompisar och det gör så mycket. Den euforin man får genom att vara där.” - Alma.

“För att upplevelsen är otrolig mycket bättre på plats och... inte bara upplevelsen utan allt runtomkring.” - Christina.

“Allt runtomkring... Gemenskapen och allt.” - Kerstin.

“Ja men även alltså själva matchen va. Alltså på TV ser man ju själva fotbollen men även upplevelsen kring själva fotbollen är annorlunda på plats än TV... Det är allt.” - Christina.

“Allt! Alltså, man ser ju planen på ett annat sätt och själva matchen är ju annorlunda på plats. För kameran följer ju bollen... och sen är det hela upplevelsen också, jag menar vi står ju på ståplats.” - Kerstin.

“Gemenskapen, andra supportrar, allt innan och allt efter... Så allt!” - Christina.

Respondenterna beskriver därmed själva upplevelsen som det vilket är värt att strida för. Upplevelsen framställs som det gemensamma intresse som definierar fältet och blir det som själva kampen på fältet supporterskap kretsar kring (Broady, 1987). Stämning eller upplevelsen är väldigt diffusa begrepp som är väldigt öppna för tolkning. En av respondenterna fångar innebörden, enligt min tolkning, väl i sin intervju:

Är det någonting ytterligare som ni vill lyfta om att vara supporter?

“Alltså det är ju någonting magiskt i, även när man inte hejar på ett lag. När jag var i Italien, jag bodde där ett tag. Så gick jag på en match mellan Fiorentina och Juventus och det är ett sånt där klassiskt hatmöte, och hamnade ganska nära hemmaklacken till

Fiorentina och en särskilt angelägen supporter som var där med sin mamma. Fick lära mig nya svordomar på italienska. Men det är ju någonting i det här när man dras med i en större skara och gör någonting tillsammans, och det är det jag tänker att många är ute efter som egentligen inte är intresserade av fotbollen. Den upplevelsen, den går ju inte att beskriva utan man måste uppleva den på plats, och den är rätt häftig.” - Christina.

Respondenterna ger ytterligare information om fältet genom att redogöra om vad som värderas och även hur det värderas i allmänhet på fältet. Alltså inte nödvändigtvis vad de själva värderar utan snarare vad som upplevs ha värde i allmänhet på läktarplats. Några respondenter vittnar exempelvis om hur kön fungerar som ett symboliskt kapital.

“Också varit när man varit på kurser eller gått på sån här... Eller jag har varit på nätverksträffar inom MFF och föreningar och sånt där och då tror dom alltid... Eller gubbarna har kommit fram och frågat “Vems dotter är du?”. Så utgångspunkten är att man som kvinna är någons bihang och också att man har blivit och att man har halkat in i supporterskapet på ett bananskal typ. Alltså genom ens pojkvän eller något sånt där.”

- Sara.

“För det är väldigt många som höjer på ögonbrynen men det tar jag alltid som något positivt. Men det ska man ju egentligen inte behöva och nu har vi ju jättestora damfotbollsklubbar. Två stycken megastora och bra i Malmö, och flera andra också. Och samhället ser ju ut som det gör så det borde ju inte, men jag märker ju att... T.ex. får jag alltid den här att ‘är dom inte roliga dom här som står i klacken’ och då [svarar jag] ‘jo det är dom’ men dom kan ju inte tänka sig att man som kvinna i den här åldern står där. Det är ju farligt tänker man säkert och sen är det ju... Jag märker ju att vår generation tänker att det är en väldigt mansdominerad arena där de dessutom hela tiden riskerar att bli utsatt för olika former av brott. Lite granna är fördomen så fortfarande.”

- Elisabeth.

Respondenterna vittnar om att det finns många fördomar om vad en fotbollssupporter är. Vem som upplevs och inte upplevs som en äkta supporter kan påverkas även av dessa fördomar,

som Elisabeth i citat ovan berättar. Alltså att folk kan tendera att bli överraskade av hennes supporterskap. Respondenterna berättar om vissa markörer, som i sin tur kan fungera som symboliskt kapital, som utgör en "riktig" supporter. Respondenterna menar dock inte nödvändigtvis att dessa markörer är något som helst mått på en supporters äkthet utan reflekterar snarare deras upplevelser angående generella fördomar kring supportrar. De beskriver främst kläder och beteende.

"Alltså, det skulle väl kunna vara det här med den typiska machokulturen isåfall. Men att män, ja dom ska låta på läktaren och vara stökiga och vi kanske inte ses på samma sätt. Och jag tror att hade jag vart lika stökig som någon annan så hade jag nog fått blickar liksom, det tror jag... Nu är inte jag sån som människa men jag tror att det hade vart... att det hade mottagits lite annorlunda." - Charlotte.

Ytterligare diskuterades synen på rosa tröjor, sålda av klubben Malmö FF själva, och hur de kan påverka synen på ens supporterskap.

Skulle det kunna underminera en som supporter att ha på sig en sådan [rosa plagg]...?

"Ja det tror jag, och kvinnor med rosa supportertöja. Jag tror faktiskt, tyvärr, att dom får... ja."

- Christina.

Vad tror ni att man förknippar med att ha på sig en sådan tröja?

"Är det nu man ska säga plast? Nämen oäkta." - Christina.

"Ja eller att dom kanske inte är där för fotbollens skull." - Kerstin.

Respondenterna redogör även för hur manligheten naturaliseras inom de olika koreografier som sker på läktaren. Hur ramsor tenderar att ha ett manligt perspektiv, vilket tenderar att exkludera den kvinnliga supportern och därmed underminera deras position på läktaren.

"...dom sjunger ju 'Min far ha sa, att i malmö stad, spelar ett lag, som är så jävla bra, [färgen är blå, den är vacker som få] kom här min påg, så kommer du förstå!'... Men där gör det faktiskt lite ont, för det är liksom såhär att det är ju skitexkluderande. Det är den enda ramsan dom har där dom snackar föräldrar-, och barnrelationen. Hur man

präglas in i supporterskapet och dom pratar bara om 'min far han sa' och 'kom här min påg'...' - Sara.

“Men sen såklart, jag tycker att det har blivit mindre, ja, vi har ju den där sången, '...hmm [runkar] vi till fotbollskväll...' till exempel, den är ju inte så inkluderande... Men den kör vi ju inte så ofta längre. Jag tycker inte att det är fullt så, liksom, grabbigt. Men det tänker jag kanske att dom yngre tjejerna har en annan bild utav. Det finns väl en anledning att man har bildat det här Malmösystrar, för att man känner att man behöver en egen arena.” - Elisabeth.

“Det finns väl vissa, det är någon ramsa när de gör någon sån, den sjunger ju alla med i, men de runkar och sånt. Då blir det bara att man kollar bort.” - Alma.

Det fält som respondenterna beskriver liknar till stor del det fält som beskrivs i den tidigare forskningen. Både utifrån hur samhället (Donaldson, 1993) (Evertsson, 2016; 50-58) (Bridges et al., 2022) och fotbollen (Pfister et al., 2013) (Pfister et al., 2015) (Pitti, 2019) tenderar att anta ett manligt perspektiv. Därmed får kön ett värde och kan hanteras som ett symboliskt kapital, vilket kan generera makt och inflytande (Broady, 1987). Respondenterna verkar däremot grunda mycket av det de säger i fördomar om hur supporterskapet är och menar själva att deras egna bild och deras egna upplevelser skiljer sig till stor del mot den bild som hittills presenterats i det här avsnittet. Kvinnorna som intervjuats menar snarare att de alltid känner sig välkomna och delaktiga på läktaren. De flesta menar även att trots att det finns en tydlig skillnad mellan i vilken utsträckning män och kvinnor är representerade inom de mer ledande rollerna på läktaren så tror de inte att det i huvudsak rör sig om en tillträdesfråga. De flesta upplever att om de hade velat så ser de inte att tillträde skulle vara ett problem. Samtidigt belyser vissa respondenter att det finns visst motstånd till kvinnors plats på läktaren.

“Nä, men tjejer eller kvinnor att det inte blir ur ett manligt perspektiv i alla ramsorna. Min påg eller pågarna, liksom att det alltid, liksom, är så. Men det är ju svårt, dom gör ju ramsorna ur sin... Alltså det är ju ofta det är grabbarna som hittar på ramsorna och då blir det ur sin världsbild, så det är ju inte så konsigt. Men det hade ju känts mer inkluderande om det någon gång hade kommit med en kvinnlig... en kvinna på ett

hörn. Men samtidigt är det upp till oss att skapa en ramsa, det kan ju vem som helst göra.” - Kerstin.

“Ja, men vem som helst kan inte implementera den.” - Christina.

Krävs det en plattform också för att kunna...?

“Ja, det gör det ju.” - Christina.

Kan malmösystrar fungera som en sådan plattform?

“Svårt, för jag tror det är vissa som hade motarbetat det. Det finns väl grupperingar som är... En gruppering som är väldigt anti malmösystrar...” - Kerstin.

Sammanfattningsvis förenas fältet i doxan att en god stämning och upplevelse är värdefullt och värt att strida för. Kön verkar i viss utsträckning fungera som ett symboliskt kapital i kampen om att definiera en “god stämning” (Bourdieu, 1993; 130-131) (Broady, 1987).

5.2 Värde inom supporterskap

Följande redogörs vad respondenterna själva värdesätter. Under föregående underrubrik gick det att i viss utsträckning att utläsa vad som tillskrivs värde i allmänhet på läktaren, enligt respondenterna. Det manliga könet är exempelvis något som verkar ha ett värde på läktaren och kan fungera som ett symboliskt kapital. Det genom att supporterskapet ofta tar utgång från just det manliga, som respondenterna beskrev. I det här avsnittet intresserar vi oss dock snarare för vad respondenterna själva sätter värde på.

Det mest centrala hos respondenterna och det de verkar värdesätta mest är själva deltagandet samt bidragandet till en bra stämning, vilket gick att utläsa redan i förra avsnittet.

Respondenterna verkar värdesätta viljan att bidra till läktarupplevelsen högt.

Hur lång tid tog det innan du kände dig välkommen?

“Det var nog ändå ganska direkt. Det är ju också det att bara du sjunger med så är du med. Det är lite det stuket. Kan du inte ramsorna så kan det vara lite svårt. Det gör ändå ganska mycket för hela stämningen tycker jag nog.” - Alma.

Är det något ytterligare än ramsorna man kan behöva lära sig för att komma in i det?

“Det är ju så mycket just på ståplats, är det ju mycket att kunna ramsorna och hänga med när det händer. Så det är liksom att ha fokus om man säger så.” - Alma.

Känner du dig välkommen under din läktarupplevelse?

“Ah, jag har inte upplevt något annat. Men sen kanske jag i och för sig känner att jag hade inte... Kanske är det ändå så att det faktum att många i olika åldrar och olika kön har kommit dit är ju lite så för att ta plats också. Vi har ju också rätt att vara här och så. Och att med en önskan att bidra till något positivt utan att ta ifrån grabbarna sin upplevelse, det får ju inte bli pensionärsförening *skratt*. Så tänker jag att jag ändå skulle säga att jag inte känt något annat.” - Elisabeth.

Var går gränsen [för att kallas supporter] på andra hållet för er?

“Ja men såhär, jag skulle inte definera min mor som en supporter, däremot skulle jag säga att om man frågar henne vilket lag hon håller på så skulle hon säga Malmö. Men hon är inte supporter för hon bryr sig inte om fotboll alls. Men hon kan titta på en match liksom men där liksom inget engagemang.” - Christina

“Ja men det håller jag nog med om.” - Kerstin.

“Engagemang” och “det får ju inte bli pensionärsförening” visar ytterligare hur just deltagande värderas och kan fungera som ett symboliskt kapital. Det finns alltså värde i att förstå och bidra i ramsor och koreografi. Genom deltagande och engagemang finns det möjligheter till att bli erkänd som supporter och därav kan det fungera som en tillgång/symboliskt kapital (Broady, 1987).

Respondenterna vittnar även om värdet av organisering och kontakter på läktaren. Alltså att det finns ett värde att vara medlem i en läktarorganisation samt att ha kontakter för att stärka sin plats på läktaren. Respondenterna förtydligar det genom att beskriva Malmösystrars roll och inverkan på läktaren.

“Att Malmösystrar har tagit en så självklar plats på läktaren. Det har ju gjort att man ser sig själv som en självklar del av det också.” - Sara.

“Ja... Jag tror man behöver fortsätta att jobba med den inkluderingen som Malmösystrar och sådana grupperingar är inne på nu, tror jag, för att det en dag ska vara accepterat av hela läktaren. Så det är väl på rätt väg. Jag kommer ihåg när jag var yngre och vi åkte på en bortamatch och vi åkte buss. Då var det en tjej som startade en ramsa och då var folk liksom ‘nä det kan inte du som tjej göra’. Nu var det i och för

sig ganska många år sen men jag kan tänka mig lite att det har suttit kvar lite. Men som sagt jag tycker ändå att det går framåt just med det här, att det finns kvinnliga grupperingar liksom.” - Charlotte.

“Det är lite så det känns också när vi i Malmösystrar har träffat nätverk från andra - gulsvarta systrar och sånt - och ändå träffats och haft nätverk och då känns det också som de också är mer och mer engagerade. Så det känns som kvinnorna kommer längre fram hela tiden.” - Alma.

“Varför behövs det en speciell tjej[grupp]. Det tyder någonstans, i min värld, att det finns saker att göra. Varför... ja.. Sen är det ju jättebra att Malmösystrar finns eftersom det uppenbarligen finns ett behov men jag tänker att man borde bedriva ett arbete om varför de inte känner att dom... Ja att dom kanske inte känner sig helt välkomna eller dom känner att det finns saker att göra som dom inte känner att dom kan göra inom MFF-support. Eller så känner dom bara att dom vill ha egna bussar för dom orkar inte med grabbsen *skratt* och det ju okej.” - Elisabeth.

Organisationer såsom Malmösystrar får ett värde genom att det verkar skapa ett utrymme för gemensam handling. Likt den tidigare forskningen gällande kvinnor inom hantverkaryrken (Bridges et al., 2022) så kan formella och informella kontakter med andra kvinnor fungera som ett symboliskt kapital i den bemärkelse att det kan generera inflytande (Broady, 1987). Respondenterna ger exempel på hur det kan generera inflytande via att presentera andra organisationer som har möjlighet att sätta tonen på själva läktarupplevelsen. Den exklusivt kvinnliga gruppen Malmösystrars värde ligger då alltså i att det är en aktör som i sig kan utmana andra grupperingar och organisationer på läktaren.

“Mmm, alltså det är också olika grupperingar på läktaren som gör olika saker som typ capos gruppering, jag vet inte vad den heter, om det är ‘Brigada’ eller vad det är. Jag hade aldrig gett mig in i den, för där hade jag inte känt mig hemma. Alltså där är tuffa ‘jugge’ -grabbar som står längst fram och dom har sitt kompisgäng. Och det är dom som styr hela Capo-funktionen, så att då sällas den funktionen ut och där hade jag aldrig gett mig in. Tifo gruppen, också... Alltså det styrs så mycket utifrån grupperingar, så olika grupperingar har olika funktioner, så det handlar ju lite om vilka grupperingar man hade vågat ge sig in i. Samma sak, MFF-tifo gruppen, den är

också jävligt stängd. Det också typ ett bra kompisgäng med bara grabbar. Där hade jag heller aldrig, eller... Det ska mycket till för att jag ska ge mig in i det. Ehh... Så det är nog mycket så här. Ja, det är grupperingarna som ofta styr funktionerna och alltså om jag skulle våga mig in i grupperingarna styr ju då om jag skulle våga delta i den funktionen.” - Sara.

“Jag skulle tippa på att det är lite olika vilken gruppering man är med i, det tror jag absolut. Jag tror vissa är med välkomnande än andra. Vissa känner nog att kvinnor inte har i deras grupperingar att göra, tror jag.” - Charlotte.

Det finns alltså ett värde i att ha kontakter och delta i en organisation. Organisationerna i sig verkar även dem ha ett eget fält med symboliska kapital, där exempelvis kön återigen verkar ha ett värde enligt respondenten.

Ett värde som sammanfaller något med organisationer upplevs vara värdet av det spatiala, att ha en plats och ett utrymme på läktaren. Även att ha eller hitta ett sammanhang på läktaren verkar falla under samma kategori. Det verkar dock inte handla om att veta sin plats i näringskedjan utan snarare om att veta att det finns ett utrymme för en där man kan känna sig som en av det stora hela. Respondenterna vittnar om att de ofta tenderar att gå med samma umgängen och stå på samma plats. Även om det kan framstå som rutiner och traditioner så verkar det dock finnas ett värde i det, då organisationerna på läktaren även de verkar ha sina utrymmen på läktaren.

“Nä, alltså jag tror det är för att jag varit med så himla länge så att jag känner att jag har min plats lite. Vi står alltid på samma ställe, med samma människor omkring oss. Det var länge sen jag kände att... alltså när jag var yngre tjej så kunde jag känna ibland att jag togs inte riktigt på allvar liksom... men jag känner absolut inte det idag, kanske för att jag varit med mycket längre. Och att kanske man inte bryr sig på samma sätt. Men sen är det nog mer accepterat idag, som sagt, i och med Malmösysstrar så tror jag att det är på god väg.” - Charlotte.

“Vad var det i lördags vi spelade hemma? Jag var på möllan efter med lite folk, några som jag inte träffat för. Det var en som fråga, ‘Malmösysstrar, varför?’, jag svarade ‘vadå ‘varför?’. ‘jamen varför skapas det såhär’. Och dom kunde inte förstå den här

känslan att inte ha någon att gå med. 'jamen vadå, jag går med mina polare'. Ja, men alla har inte det så, och framförallt, om jag tittar på mitt sociala nätverk utanför fotbollen, så har jag jättemånga tjejkompisar som inte är ett dugg intresserade, av fotbollen. Medan, överlag, kanske män är mer intresserade. Så har man då ingen annan och gå med, men dom kunde inte förstå det utan bara 'ja jag går med mina polare'. Fast det är inte alla som har det så. Det var två män som är där, slutet på 70-talet." - Kerstin.

"Alltså det är ju inte läktaren i sig som är ovälkomnade utan det är isåfall att man känner att man inte har... att man vill hitta sitt sammanhang och sin gruppering, och det är klart att det tar ett par gånger. Det är nog inget konstigt. Man hittar var man vill stå och så..." - Christina.

"Jag är ju inte med i Malmösystrar och jag har varit lite såhär att jag vet inte om jag ska gå in i det för kommer jag känna mig hemma där är det...? Det är liksom den enda tjejgrupperingen, men bara för att dom är tjejer så betyder det ju inte att jag vill hänga med dom. Jag hänger ju mycket hellre med min lillebror och hans kompisar. Men det blir lite så att jag borde kanske gå med där för att de är tjejer och jag borde hänga med dom när dom egentligen inte alls har min livsstil och sådär. Jag kan associera till dom för att dom är kvinnor och dom har skapat en plats för mig på läktaren men ska man alltså snacka inom kvinnor så är det inte där som jag känner mig hemma." - Sara.

"Sen vi Malmösystrar vill ju ändå va en i mängden på sätt och vis, men ändå kunna sticka ut lite. Nu brukar jag inte stå precis bredvid dom, men de står ändå på samma ställe för att alla ska kunna känna sig välkomna och kunna vara med. Det är ändå bra syfte att kunna få in fler. Det är ju jätteskönt." - Alma.

Sammanhang och utrymme framställs av respondenterna som någonting väldigt individuellt men verkar trots det ha ett värde i det stora hela. Respondenterna framställer utrymme och sammanhang som ett symboliskt kapital i den bemärkelse att det stärker och formar ens supporterskap, mycket likt läktarens olika organisationer står för olika syften (Broady, 1987).

5.3 Symboliskt motstånd

I respondenternas utsagor går det att utläsa ett motstånd till könsmaktsordningen på Malmö FF:s läktare. Spår av hur detta motstånd ser ut går att återfinna redan tidigare i det här avsnittet. Utifrån respondenternas intervjuer utläses främst två typer av interventioner till den manliga hegemonin på läktaren. Dessa två interventioner är gällande organisering/organisationer samt deltagande/beteende. De två interventionerna går att utläsa som revolterande strategier för att sänka värdet på det manliga könet och därmed dess funktion som ett symboliskt kapital (Broady, 1987). Det görs genom att skapa utrymme och sammanhang, med hjälp av organisering, för kvinnor på läktaren och på så sätt suddar ut rollen som ett manligt bihang. Genom deltagande, eller ibland icke-deltagande, söker man att skapa eller skada stämningen på läktaren i syfte att avnaturalisera manligheten i själva supporterskapet. Stämningen verkar dock vara själva kärnan/doxan i supporterskapet och därför inget man i utsträckning vill förstöra. Det handlar snarare, som respondenterna kommer att förtydliga i citat, att skada stämningen för att i sin tur skapa en, enligt respondenterna, bättre stämning och därmed förändra själva doxan (Bourdieu, 1993; 130-131).

Händer det att du själv kanske deltar i ramsorna också?

“...Ja men det gör man man för man anpassar sig och det är samma sak att dom sjunger ju ‘Min far ha sa, att i malmö stad, spelar ett lag, som är så jävla bra ... kom här min påg, så kommer du förstå!’, och jag står ju och... Men där gör det faktiskt lite ont, för det är liksom såhär att det är ju skitexkluderande. Det är den enda ramsan dom har där dom snackar föräldrar och barnrelationen, hur man präglas in i supporterskapet och dom pratar bara om ‘min far han sa’ och ‘kom här min påg’ och det vet jag faktiskt fler som såhär... Där brukar man höra ibland Malmösystrar själva ‘kom här min tös, så kommer du förstå’ bara för att kontra tillbaka, men man står ju själv och... Men just den ramsan är lite 50/50 för man står ju och sjunger med med alla andra men ibland är det bara såhär ‘kom här min tös’ för att liksom, finns inte jag här? Är det ingen som tagit med sin dotter? Min pappa gjorde det, så att... Men det blir ju så, man bara följer med strömmen, men det är nog första ramsan där jag faktiskt känt, nä, nä, nä...” - Sara.

“Ja... Det finns ju vissa... Eller jag tänker såhär att vi är ganska många som sjunger, till exempel, ‘min far han sa’ sången där... att man fyller på ganska högljutt med tös varannan gång. Men jag tycker ändå att det är ganska många grabbar där som sjunger med nu där också. Sen kunde det ju varit min mor hon sa, men vi kan ju ta en sak i taget.” - Elisabeth.

Som dessa citat visar, och även tidigare citat i det här avsnittet, så väljer de kvinnliga supportrarna att bojkotta eller förändra sitt deltagande i vissa läktarkoreografier. Syftet framstår vara att göra koreografierna mindre exkluderande samt att markera sin närvaro på läktaren och därmed sänka värdet i att vara man som symboliskt kapital (Broady, 1987). Det behöver inte nödvändigtvis handla om att “städa” läktaren från glåpord eller personangrepp. Det handlar snarare om att städa bort sexism, rasism och homofobi, vilket följande citat förtydligar.

“Jag är nog rätt tillåtande... Jag tycker nog att det är en del av spelreglerna om man ska befinna sig på en läktare och därför kan ju liksom diskutera om det är lämpligt att man drar in yngre liksom. För att...” - Christina.

“Det här med rasism och sånt går ju gränsen...” - Kerstin.

“Oja där går gränsen.” - Christina.

“Men i övrigt tänker jag att svordomar och allmänt häckel och hat...” - Kerstin.

“Personlig påhopp.” - Christina.

“Ja det... Men jag kan föredra när det är fyndiga grejer med ramsor, en fyndig hånramsa än någon som bara ska vara...” - Kerstin.

“Plumpar och det här dom här tråkiga hatramsorna.” - Christina.

“‘Vi hatar Hysén’ och ‘packa bajs’ det är bara... uhh” - Kerstin.

“Det är plumpt och ofyndigt.” - Christina.

“Sen kan jag tycka det är roligt men det är... ja han kanske tar illa vid sig han Kennedy i ‘ett strå är inget strå’ om håret men den är liksom mer...” - Kerstin.

“Fyndig!” - Christina.

“Fyndig.” - Kerstin.

“Kan känna att ‘kasta spjut’ är fyndig.” - Christina.

“Kasta spjut är fyndig, ja precis. Jag sjunger ju inte med i den som jag nyss sa om Hysén, där känner jag att nä.” - Kerstin.

“Nä precis det är ju ett val så att säga.” - Christina.

Deltagande eller icke-deltagandet handlar alltså inte om att kvinnor söker att “lugna ner stämningen”, vilket är en roll de ofta tillskrivits inom supporterkultur (Pitti, 2019). Det handlar om att skapa en mer inkluderande stämning samtidigt som målet att upprätthålla en god supporterstämning, där hat- och hånramsor till motståndare ofta inkluderas, inte inskränks. Genom att inte delta i en ramsa som söker att håna en fotbollspelares sexuella läggning men att delta i en ramsa som söker att håna en äldre spelares tunnhårighet så exemplifieras den revolterande strategien. Sammanfattningsvis verkar det som att genom de revolterande strategierna söker de kvinnliga supportrarna att omdefiniera doxan (upplevelsen/den “goda” stämningen), genom att sänka värdet på det symboliska kapitalet kön och därmed omdefiniera begreppet supporter från den traditionella vita, hetrosexuella mannen till ett mer inkluderande begrepp (Bourdieu, 1993; 130-131) (Broady, 1987) (Pfister et al., 2015).

6. Slutsats/Diskussion

I materialet återfanns två interventioner som användes av de kvinnliga Malmö FF-supportrarna. Den första interventionen gällde organisering och organisation. Genom att organisera sig verkade det som att de kvinnliga supportrarna skapade en alternativ röst till den annars ofta manliga hegemonin. Kön verkar fungera som ett symboliskt kapital på läktaren och även i dess organisationer, då respondenterna vittnar om avsaknaden av kvinnliga figurer inom vissa grupperingar. Genom att organisera sig i form av Malmösystrar så framstår det som man söker att sänka värdet i att vara en man något. Det genom att kvinnor skapar ett eget utrymme och sammanhang istället för att enbart konkurrera om platser i hierarkier som är manligt dominerade såsom de andra organisationerna framställs som. Att organisera sig verkar också göra att de kvinnliga supportrarna verkar bryta sig loss från myten att de är ett bihang till en make, far eller manlig vän. Därmed verkar det manliga kapitalet minska i värde ytterligare då kvinnor, i och med organisering, har skapat utrymme och sammanhang i större utsträckning. Utrymme och sammanhang som verkar vara direkt kopplat till själva kärnan i fältet supporterskap stämning och gemenskap.

Den andra interventionen som återfanns berörde deltagande och icke-deltagande. Interventionen verkade vara starkt kopplad till just organisering, då organisering verkar lägga

en grund för att få genomslag på själva strategin att delta eller inte delta. Ramsor och koreografier verkar ligga till grund för själva stämningen på läktaren samt något en behöver lära sig för att kunna delta i själva supporterskapet. Strategien kring deltagande och icke-deltagande syftade till skapa en mer inkluderande stämning, genom att komplettera särskilda ramsor med deltagande eller bojkotta särskilda ramsor med uteblivet deltagande. Målet framstår vara att dels frångå det manliga perspektivet som ramsor och koreografier ofta antar genom att exempelvis sjunga “far”, “son” eller att “luftrunka”, som en av respondenterna uttryckte det. Målet verkar även vara att inte uppmuntra till ramsor och koreografier som exkluderar grupper, såsom sexism, rasism eller homofobi. Samtidigt betydde inte det att hat- eller hånramsor helt skulle städas bort. “Vi mot dem” är en central del av sport och supporterskap i allmänhet och vilka lag eller spelare man ogillar och inte håller på är därmed bidragande till definieringen av särskild supporterskara. Alltså vilket lag man håller på är en del av spelet medan vilket kön, hudfärg eller sexuell läggning man har är inte det, utifrån respondenternas tankar. Respondenterna verkar påstå att det viktiga med en ramsa eller koreografi är att den inte skadar den egna läktaren genom att exkludera grupper från att känna sig delaktiga, däremot kan den skada motståndarklacken eller -spelare. Vad denna strategi verkar göra är att skada själva stämningen och gemenskapen på läktaren. Genom att inte ställa sig in i ledet söker man att uppnå förändring för att i sin tur uppnå en stämning och gemenskap som man själv känner sig mer delaktig i. Då gemenskap och stämning verkar vara beroende av varandra så skadas stämningen när gemenskap inte uppnås. Alltså en splittrad läktare leder till sämre stämning och för att höja stämningen krävs det att man skapar gemenskap på läktaren. Det uppnås utifrån strategin att läktaren kollektivt förändrar sitt beteende.

Till följd av det här arbetets begränsningar går det inte att dra några större slutsatser av arbetets resultat och slutsats. Urvalet är för litet till följd av de begränsningar arbetet stod inför. Det går därför inte göra några vidare generaliseringar av populationen i sin helhet. Det finns även många fler variabler som påverkar hur kvinnor uttrycker revolterande strategier inom supporterskap än de som endast går att återfinna inom supporterskapet. Samhället, kultur, vardagsliv, åldrar etc, är alla avgörande faktorer i hur svaret ser ut. Det finns även en tolkande aspekt som underminerar arbetet, då jag som skribent tolkar det som sagts i intervjuer, vilket gör att resultat kan påverkas av hur jag tolkat det som sagts av respondenterna. Just det problemet har däremot försökts åtgärdas med transparens i form av presentation av citat från intervjuerna. Ytterligare så nämndes det tidigt i denna uppsats att

kvinnor tenderar att definieras av sitt kön inom mansdominerade yrken. Politiker tenderar att bli kvinnliga politiker, poliser tenderar att bli kvinnliga poliser etc. Det är därför viktigt att problematisera denna uppsats då uppsatsen gör just det. Den hanterar de kvinnliga supportrarna som just kvinnliga supportrar, vilket i sin tur kan bidra till just det som de kvinnliga supportrarna försöker motarbeta. Även mitt kön som skribent till denna uppsats bör problematiseras.

Avslutningvis, för att återkoppla till arbetets frågeställningar, så går det, utifrån Pierre Bourdieu, att återfinna två uttryckta revolterande strategier. Respondenterna menar även att fältets förhållningsregler främst handlar om att delta. Även om kön verkar fungera som ett symboliskt kapital och därmed ha en viss påverkan på hur en uppfattas som supporter så verkar det främst vara själva deltagandet som är det mest centrala för att "passa in" i fältets förhållningsregler. Det tolkades som att supportrarna upplevde att det fanns värde i att vara delaktig i läktarupplevelsen och att det var något som gör att man kan bidra och uppskatta stämningen på läktaren. Kontakter och organisering verkade också kunna fungera som ett symboliskt kapital utifrån respondenternas utsagor. Genom kontakter och organisering fanns det möjlighet till att få igenom förändring och därmed påverka stämningen. Genom kontakter och organisering gick det även att skapa utrymme och sammanhang vilket respondenterna verkade anse vara kopplat med deltagandet och hur man upplever stämningen. Utifrån fältets förhållningsregler och de symboliska kapital som upplevdes finnas att ackumulera så utlästes två revolterande strategier som verkade sikta på att förändra det symboliska kapitalet kön. Genom organisering och organisation skapas utrymme och sammanhang för de kvinnliga supportrarna oberoende av de manliga supportrarna. Via deltagande och icke-deltagande söker man att skapa en mer inkluderande och förändrad stämning genom att hota det mest centrala inom fältet, själva gemenskapen och stämningen.

Källförteckning

Böcker:

Bourdieu, Pierre. (1993). *Kultursociologiska texter*. 4:e. uppl. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion AB.

Brinkmann, Svend., Kvale, Steinar. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2:a. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Bryman, Alan. (2012). *Social Research Methods*. 4:e. uppl. New York: Oxford University Press.

Drisko, James., Maschi, Tina. (2015). *Content Analysis*. New York: Oxford University Press

Hammarlin, Mia-Marie., Jarlbro, Gunilla. (2014). *Kvinnor och män i offentlighetens ljus*. Lund: Studentlitteratur AB.

Antologier:

Evertsson, Marie. (2016). Kön. Edling, Christofer., Liljeros, Fredrik. (2016). *Ett delat samhälle - makt, intersektionalitet och social skiktning*. 2. uppl. Stockholm: Liber AB.

Artiklar:

Bamberry, Larissa., Bridges, Donna., Krivokapic-Skoko, Branka., Wulff, Elizabeth. (2022). "A trade of one's own": The role of social and cultural capital in the success of women in maledominated occupations. *Gender Work Organ.* 29 (2): pp. 371–387.

Broady, Daniel. (1987). Kulturens fält: Om Pierre Bourdieus sociologi. *Masskommunikation och kultur*. pp. 59-88. Nr. 1-2. NORDICOM-Nytt/Sverige.

Dixon, Kevin. (2012). Learning the game: Football fandom culture and the origins of practice. *International Review for the Sociology of Sport*. 48 (3): pp. 334–348. DOI: 10.1177/1012690212441157

Donaldson, Mike. (1993). What is Hegemonic Masculinity?. *Theory and Society*. 22 (5): Special Issue: Masculinities. pp. 643-657.

Dunning, Eric. (2000). Towards a Sociological Understanding of Football Hooliganism as a World Phenomenon. *European Journal on Criminal Policy and Research*. 8: pp. 141–162.

Gomez-Bantel, Adriano. (2016). Football clubs as symbols of regional identities. *Soccer & Society*. 17 (5): pp. 692–702. <http://dx.doi.org/10.1080/14660970.2015.1100430>

King, Anthony. (1999). Football Hooliganism and the Practical Paradigm. *Sociology of Sport Journal*. 16 (3): pp. 269-273.

Lenneis, Verena., Mintert, Svenja., Pfister, Gertrud. (2013). Female fans of men's football – a case study in Denmark. *Soccer & Society*. 14 (6): pp. 850-871. DOI: 10.1080/14660970.2013.843923

Lenneis, Verena., Pfister, Gertrud. (2015). Gender constructions and negotiations of female football fans. A case study in Denmark. *European Journal for Sport and Society*. 12 (2): pp. 157-185. DOI: 10.1080/16138171.2015.11687961

Pearson, Geoff. (2012). An Ethnography of English Football Fans. *Cans, Cops and Carnivals*.

Pitti, Ilaria. (2018). Being women in a male preserve: an ethnography of female football ultras. *Journal of Gender Studies*. 28 (3): pp. 318-329. DOI: 10.1080/09589236.2018.1443803.

Spaaij, Ramón. (2008). Men Like Us, Boys Like Them: Violence, Masculinity, and Collective Identity in Football Hooliganism. *Journal of Sport and Social Issues*. 32 (4): pp. 369–392. <https://doi.org/10.1177/0193723508324082>

Taylor, Ian. (1987). Putting the Boot into a Working-Class Sport: British Soccer after Bradford and Brussels, *Sociology of Sport Journal*. 4(2): pp. 171-191.